

ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ (1)

Ռոմանոս Մելիքեանը ծնուել է 1883 թուին Հիւսիսային Կովկասի Ղզլար քաղաքում : Մանուկ Ռոմանոսի բացառիկ ընդունակութիւնը, ստիպում է իր շրջապատին լուրջ կերպով մտածել նրա երաժշտական կրթութեան մասին: Հայրը (աշխատաւոր այգեպան) տնտեսական ծանր պայմաններու տակ ուղարկում է որդուն Ռոստովի երաժշտական Դպրոցը, ուր մի քանի տարիներում Ռոմանոսը աչքի է ընկնում թէ՛ իրրեւ ստեղծագործող եւ թէ՛ իրրեւ երգեցիկ խմբեր ղեկավարող :

Այդ ժամանակամիջոցում, պատանի Ռոմանոսը ծանօթանում է դերասանուհի Սիրանոյշին. վերջինս, իր գեղարուեստագէտի բարձր հասկացողութեամբ, կարողանում է ներշնչել Ռոմանոսին՝ արուեստի բարձր խաւերին հասնելու անհրաժեշտութիւնը: Եւ ահա Ռոմանոսը տնտեսական ամենադժուար պայմաններով մեկնում է Մոսկւայի Կոնսերվատորիան, ուր, մի կողմից ուսանելով, միւս կողմից Լազարեան ձեմարանի մէջ երգեցողութեան դասեր աւանդելով, շարունակում է իր ուսանողական շրջանը, աշակերտելով յայտնի երգահաններ Տանիւելին եւ Իպպոլիտով — Իվանովին :

Ռոմանոսի ուսանողական շրջանը որոշ ժամանակ ընդհատուել է. նա հրաւիրուել է Թիֆլիզ, զբաղւելու երաժշտական — մանկավարժական ասպարէզում: 1911 թուին մեկնում է Պետերբուրգի Կոնսերվատորիան, ուր երիտա-

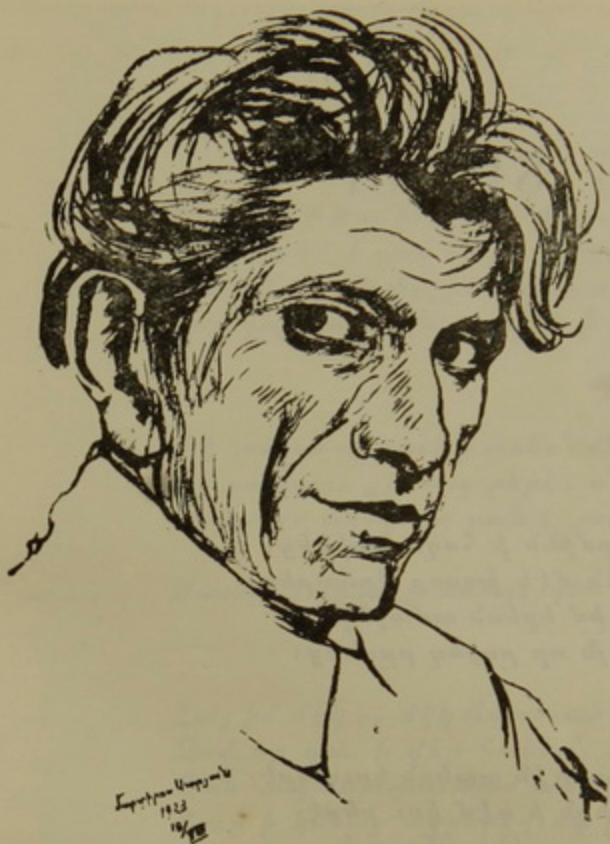
սարդ արուեստագէտը վերջացնում է իր երաժշտական բարձր ուսումը 1915 թուին:

Ռոմանոս Մելիքեանը, իրրեւ հասարակական — երաժշտական գործիչ, ունի իր երեսնամեայ արդիւնաշատ ճանապարհը. թէ՛ Թիֆլիզում, թէ՛ Հայաստանում նա մեծ դեր է ունեցել, մեր հասարակական — երաժշտական կազմակերպչական բոլոր բնագաւառներում :

1921 թուին Սորհ. Հայաստանի կառավարութիւնը հրաւիրում է Ռոմանոսին, Երեւանում կազմակերպելու առաջին երաժշտական ստուդիան. Ռոմանոսը ամբողջ էութեամբ նուիրուելով այդ աշխատանքին՝ իրրեւ ղեկավար՝ կարճ ժամանակամիջոցում Երեւանի առաջին երաժշտական Ստուդիան դնում է լաւագոյն հիմքերի վրայ, եւ սա յետագայում փոխում է Կոնսերվատորիայի :

Վերջին տասներեք տարուայ մեր կառուցողոյ Սորհ. Հայաստանում, երաժշտական կուլտուրայի աճման մէջ, — մեթոդական, մանկավարժական, պատմագիտական եւ մասնագիտական, — մենք տեսնում ենք Ռոմանոսին միշտ առաջաւոր շարքերում. նա մեր Սորհ.

(1) Այն պահուն ուր կը շարուէր այս յօդուածը՝ գոր դաշնակահարուհի տիկին Աղանի Մեսրոպեան մեզի գրկած է երեւանէն, ամենախորին ցաւով իմացանք տաղանդաւոր երաժիշտին յանկարծական մահը՝ սրտի պայթումէ :

ՌՈՄԱՆՈՍ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Հայաստանում ամենաժողովրդականացած եւ սիրուած երաժշտագէտն է:

ՌՈՄԱՆՈՍԸ ԻՔՐԵԻ ՍՏԵՂԾԱԳՈՐԾՈՂ
ՀԱՅ ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՄՇԱԿՈՅԹԻ
ԱՍՊԱՐԷԶՈՒՄ

1907 թուին, իրրեւ սկսնակ ստեղծագործող, նա հիւսեց իր «Անան տողեր»ը, «Անջատում», «Վայրի ծաղիկ», «Վարդը», «Ուռնի» (դուէտ) երգերու շարանը, որոնք հակառակ իրենց երաժշտական արժանիքներին, եւ ժամանակին լայն մասսաներու կողմէ մեծ ընդունելութիւն գտնելուն, իրենց կառուցուածքով ուսական դպրոցի ազդեցութեան տակ գրուած լինելով, չկարողացան բնորոշել Ռոմանոսի հարազատ հոգին:

Երիտասարդ արուեստագէտը հիասթափուած՝ անհարազատ որոնումներից, թօթափելով սեղմ կաշկանդումները, կարողանում է նետուիլ իր հարազատ՝ հայ ժողովրդական երաժշտութեան ուսումնասիրական ճանապարհին, ուր իւրացնելով ժողովրդական երգի ոճը, ինքնուրոյն ութմը, եւ միացնելով նրանց իր հմուտ երաժշտագէտի հարուստ յուզմունքներին եւ գեղարուեստականօրէն պատկերելու բարձր հասկացողութեան, նա կերտում է իր հրաշալի «Զմրուխտ» երգերու շարանը: Այդ երգերու կառուցուածքով տաղանդաւոր արուեստագէտը յայտնաբերում է դաշնամուրային գաղտնիքներուն տիրապետող վարպետ Էնսթրիւմանթալիստ մը լինելուն անժխտելի հանգամանքը:

Ռոմանոսը իւրայատուկ ճաշակով մշակել է ժողովրդական բազմաթիւ երգեր:

Նոյեմբերեան յեղափոխութիւնից յետոյ, Ռոմանոսը իրրեւ հիացող ականատես մեր կառուցուող Հայրենիքի շինարարութեան, կարողացաւ պայծառ վարպետութեամբ դրսեւորել աշխատաւորութեան թափը եւ խանդավառութիւնը իր Կարմիր բանակայիններու, աշխատաւորներու, պիոներներու, մինչեւ հոկտեմբերիկներու նուիրուած երգերուն մէջ: Տաղանդաւոր արուեստագէտ հեղինակի մասսայական եւ կենցաղային այս երգերը մեծ ոգեւորութեամբ արձագանգում են մեր խորհ. Հայաստանի ամէն անկիւններէից:

Ռոմանոս Մելիքեանը լինելով մեր լաւագոյն հիմնադիրներէից, իրրեւ կուլտուրական հայ ինքնուրոյն երգ ստեղծող, մենք քաջայոյս ենք որ նրա երաժշտական ստեղծագործութեան երեսնամեայ երկար ուղին իր շարունակութեան մէջ պիտի հասնի իր բարձրակէտին:

ԱՂԱԽՆԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

(Երաժշտական Միութեան անդամ)
Երեւան 12 Փետր. 1935.